

Yercil (Laik) Bir Uğurlama Töreni

SAYFA

2

CUMHURİYET

OLAYLAR VE GÖRÜŞLER

21

HAZİRAN

1997

CEM EROĞUL

Türk toplumu, on dokuzuncu yüzyılın başlarından beri bir **yer-cilleşme** (laikleşme) süreci içindedir. Yercilleşme, öz olarak, devlet ve toplum işlerinin dünya ötesi inançlara göre değil, bu dünyanın us yoluyla saptanan gereklerine göre düzenlenmesidir.

Tıpkı demokrasi gibi, yercillik de yalnızca yönetimle sınırlı bir ilke değil, bir yaşam biçimidir. Onun içindir ki, devlet ve toplum işlerinin ötesinde; arsbireysel (bireyler arası) ilişkilerde de önemli bir yeri vardır. İşte bu nedenle, yine demokrasi gibi, duygulara ilişkin bir yönünün bulunması da kaçınılmazdır. Kısa bir süre önce yitirdiğimiz değerli dilsever **Prof. Dr. Cemal Mihçioğlu'nun**, laiklik için **yer-cillik** sözcüğünü önermiş olması boşuna

değildir. Mihçioğlu, duygudan arınık bir **'dünyevileşme'**yi, kendimizi yalnızca **"yeryüzü"** işleriyle sınırlamayı anlatabilecek örneğin **"yersellik"** gibi bir karşılık yerine, bilinçli olarak, -cil eki dolayısıyla sevecenlik yükü taşıyan **"yer-cillik"** sözcüğünü yeğlemiştir. Burada, yeryüzü işlerine yalnızca **us yoluyla** bakmanın ötesinde, bu dünyayı, dünyanın nimetlerini, doğayı ve insanı **sevme** boyutu da vardır.

Nasıl ki demokrasi, devlet ve toplum işlerinin demokratikleştirilmesiyle tam olarak yerleşmezse, buna birey yaşamının her yönünü açmak gerekirse; **yer-cillik** de, devletin ve toplumun din kurallarına göre düzenlenmesinden vazgeçilmesiyle sınırlanamaz. Birey yaşamında da yercillik somutlaşması gerekir. Bunu gerçekleştirmenin etkili yolu, doğumdan ölüme dek birey yaşamının her boyutu

için yercil çözümleri açık tutmaktır.

Türkiye bunu birçok bakımdan başarmıştır. Ancak bir alanda, dinci çözüm saltık egemenliğini sürdürmektedir. O da ölümlerimizi uğurlama törenleridir. Bu toplumda, Müslüman olarak, Hıristiyan olarak, Musevi olarak gömülmek olağandır da, din dışı bir törenle toprağa gitmenin yolu yoktur. Bunun, yercillik için sindirmiş insanlar için büyük bir baskı oluşturduğu açıktır.

Yercillik, kişiye saygı ve sevecenlikle yaklaşan bir ilke olarak herkesin kendi inançlarına uygun bir biçimde yaşamını noktalayabilmesini ister. Oysa bugün bu hak, herhangi bir dine ya da tanıya inanmayanlardan esirgenmektedir.

Bunun böyle olması, gerçek dindarları da rahatsız eden birtakım uygulamalara yol açmaktadır. Birçok cenaze töreninde görülen manzara, yalnızca tanrıtanımazları

değil, dindarları da yaralayacak niteliktedir. Cami avlularını dolduran kalabalıklar, ne namaz için camiye girerler, ne çoğu cenaze namazına katılır, ne de herhangi bir biçimde Tanrı'ya yakarır (dua eder). Bu kalabalık, genellikle kendi arasında konuşur, sigara içer, kimi cenazelerde de savsöz (slogan) atar ya da alkış tutar. Açıktır ki, tek çözüm olarak camiye götürülmek, yaşarken dinle alışverişini kesmiş insanların anısını ne denli yaralarsa, camilerde sergilenen bu tür davranışlar da gerçek dindarları o ölçüde rahatsız eder.

Türkiye artık bu sorunu çözecek denli uygarlaştığını göstermelidir. Üstelik bunun çok kolay bir yolu da vardır. Belediyeler nasıl evlendirme daireleri açıyorlarsa, son görev törenleri için **"uğurlama odaları"** da açmalıydılar. Böylece, isteyen ölüsünü camiye götürür, isteyen de törenini bu odada yapar.

Sevilen bir kişiyi bu dünyadan uğurlama, duygu yüklü bir görevdir. İnsan sevgisine dayanan yercillik, bu uygululuğu özellikle gözetir.

Onun için, yercil törenler de duygulara yer verecek biçimde düzenlenmelidir. Şu anda usama gelen bir iki noktayı şöyle sıralayabilirim: Tabut, kürsü gibi yüksekçe bir yere yerleştirilir. Odada hazır bulundurulacak güzel bir örtüyle örtülür. Dipten, Chopin'in ölüm marşı duyulur. Ölünün en yakınlarından bir ya da iki kişi, onu anlatan bir konuşma yapar. Çıkışta, törene katılanlara, bu iş için özel olarak hazırlanmış küçük helva kutulan dağıtılır. (İsteyenler, yine bu tören için özel olarak üretilen küçük içki şişeleri ya da uygun başka bir şeyler de dağıtabilirler.) Sonra tabut cenaze arabasına yüklenir. Dileyenler mezarlığa dek giderler ve

orada ölüyü, kendi yaşam görüşüne yakışır bir biçimde son kez uğurlarlar.

Bu söylediklerim, başaramayacak denli güç işler olmasa gerek. Hiç değilse büyük belediyelerimiz, bu yönde ilk adımları atmalıydılar.

Zamanla, daha küçük belediyeler de bu örneğe uyarlar. Böylece Türkiye, uygarlaşma yolunda önemli bir adım daha atmış olur.

Son olarak şunu da belirtmek gerekir ki, ölüme ilişkin yercilleşmenin tek boyutu uğurlama töreni de değildir. Ölen insana dayatılan birtakım dinsel uygulamalar da sorun kaynağıdır. Örneğin ben, öldükten sonra yakanmak istemem. Hangi giysiler içinde öldüysem, öylece bir kefenle sarılmayı yeğlerim. (Kefenin iyi tarafı, ölümün ürkütücü yüzünü yakınlarımızdan gizlemektir.) Hıristiyanların aksine, asla tabutla gömülmek istemem. Kefene

sarılmış yinimin (vücudumun) yatırılacağı toprağın beton içine hapsedilmemesini, tam tersine, sürülerek iyice soluklandırılmasını isterim. Böylece, bir an önce ota, çiçeğe, ağaca, meyveye dönüşebilirim. (Benim gönlüm selviden yana. Yine de, olgun bir meyveyi dışlayan çocuğun mutluluğuna şimdiden ortak olmak da çok güzel bir duygu doğrusu.)

Lütfen kimse, her işimiz bitti de sıra buna mı geldi, demesin. Bir kez, ölümün sırası yoktur. İkincisi, ölüm de yercilleştirmedikçe, yaşamı yercilleştirme çabasının hep eksik kalacağını unutmayalım.